

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio IV. De Tempore Contritionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

loquens de bono latrone. In eo momento peccata totius vite simul absterge. D. Leo epistola 91. Apud Deum nullas pariter venie moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per Prophetam, Cum conuersus ingenueris, saluus eris.

17
Triplex Ratio.

Probatur Tertio; Ratione. Primo, In præceptis aliarum virtutum, vt Fidei, Spei, Charitatis, quibus actus internus præcipitur, non requiritur certa mensura intensiõis graduum, aut durationis temporis: ergo nec in præcepto Contritionis. Antecedens patet, quia Species actus præcipitur, non autem intensio, vehementia, duratio, quæ solum sunt extrinsecæ actus conditiones. Secundo; Homo in momento temporis potest auerti à Deo, & per actum voluntatis quantumuis remissum: ergo

similiter poterit conuerti. Patet consequentia, quia Deus pronior est ad misericordiam, quàm ad iram. Tertio; Si aliqua talis mensura temporis vel intensiõis requireretur, cum ea sit prorsus ignota mortalibus, fortuito & non ex animi destinatione ad eam mensuram pertingeremus: quod sanè est incommodum; nullo enim modo sciemus, quousque debeamus conuerti.

Dices, Ergo homo poterit scire se esse in gratia. Respondeo, Posse, valde probabiliter id conijcere, non tamen certo scire. Ratio est, Quia non certo scimus, an nostra contritio tanti æstimet peccatum, & ex tam puro affectu erga Deum, quàm par est.

Q V Æ S T I O I V.

De Tempore Contritionis.

D V B I V M I.

Vtrum sit aliquod præceptum Diuinum obligans ad Contritionem?

1
Negat Victoria.

FRANCISCUS VICTORIA, vt refert Melchior Canus Relect. de Pœnitentiâ part. 4. docuit non extare aliquod præceptum de contritione, sed eam tantum esse necessariam ad iustificacionem necessitate medijs. Vnde sequitur, Peccatorẽ qui eam in fine vitæ non conciperet, non peccatum nouo peccato; sed solum damnari propter antiqua. Sed contraria sententia est omnino tenenda: Pro qua

Affirmatur.

Dico Primo: Extare diuinum præceptum de contritione, ac proinde eam esse necessariam ad iustificacionem, non solum necessitate medijs, sed etiam præcepti. Est communis. Vide Vegam lib. 13. in Trident. cap. 19. & Canum loco citato.

Scriptura.

Probatur Primo: Quia Scriptura sapissimè nobis proponit pœnitentiã ijs loquedi formis, quibus aperte insinuat præceptum. Luca 13. v. 3. Nisi pœnitentiã habueritis, omnes similiter peribitis. Atqui præceptum non potest clariùs indicari, vt patet Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit. Et Ioan. 6. v. 53. Nisi manducaueritis. Sic Matthæi 4. v. 17. per modum præcepti proponitur: Pœnitentiã agite, appropinquauit enim regnum Dei. Marci 1. v. 15. Pœnitentiã, & credite Euangelio. Actõrum 2. v. 38. Pœnitentiã agite, & baptizetur vnusquisque vestrũ. Secundo: Quia Scriptura passim increpat peccatores, quod non agant pœnitentiã; vt patet Iob 54. Ecclesiastici 2. Ieremiæ 8. Ioëlis 2. & alibi: ergo ad hoc obligantur. Tertio: quia de omni actu qui est in nostrã potestate, & est necessarius ad salutem necessitate medijs, est præceptum: atqui contritio est talis, vt omnes concedunt: ergo de ea est præceptum. Maior probatur: Quia quisque tenetur diuino præcepto procurare suam salutem: ergo etiam præstare illos actus, qui sunt media necessaria ad salutem. Cõfirmatur, Quia obligatio præcepti affirmatiui maxime oritur ex ordine, quem habet opus ad finem.

Ratio.

Solumtur obiectio.

Dices Primo: Gratia Dei est necessaria homini necessitate medijs, non tamen est præcepti. Cur non idem dici possit de contritione? Respondeo;

Est dispar ratio; quia gratia non est opus hominis, sed Dei: præcepta autem solum dantur de operibus nostris: tale autem est contritio.

Dices Secundo: D. Thomas 2. 2. q. 14. art. 2. ait, Finalem impœnitentiã non esse speciale peccatũ, sed solum peccatũ circumstantiam: ergo non est aliquod particulare præceptum, quo pœnitentiã præcipiatur, & impœnitentiã veteretur. Respondeo: Impœnitentiã finalis, id est, continuatio peccati vsque in finem, est solum circumstantia, quando quis in peccato existens subito moritur, non præuiso periculo; & tunc non est contra aliquod particulare præceptum, ita vt sit peccatum mortiferum. Secus autem est, quando quis aduertens periculum mortis, vel posituè non vult pœnitere, vel omittit.

2
Præceptũ de Contritione non est positiuum, sed naturale.

Dico Secundo: Hoc præceptum contritionis non est positiuum, sed naturale; connaturale tamen ordini gratiæ, sicut præceptum Fidei, Spei, & Charitatis. Probatur Primo: Quia sicut Ius naturale dicitur, vt Deum diligamus super omnia, ita etiam dicitur, si eum offendimus, debere nos anniti vt reconciliemur; quod fit per contritionem. Secundo: Homo iure naturali charitatis tenetur proximum corripere & emendare: ergo etiam semetipsum. Tertio: Eodem iure tenetur quisque sibi in graui & extremã corporis necessitate subuenire: ergo & in pari necessitate salutis animæ.

Solumtur obiectio.

Dices: Si contritio est medium necessarium, & præceptum legis naturæ; ergo nunquam poterit obtineri reconciliatio sine contritione; vel saltem semper tenebimur eam excitare, quando volumus reconciliari.

Respondeo Negando Consequentiam: Est enim medium necessarium, nempe quando non interuenit Sacramentũ, quod eius defectum suppleat, sicut tempore legis Naturæ & Veteris. Similiter est præcepta, quando deest Sacramentum; alioquin quis vitur Sacramento ad remissionẽ peccatorum instituto, neq; est necessarium medium, nec est præcepta: sed sufficit attritio cum Sacramento. Excipio tamen periculum mortis, vt supra dictum est de Baptismo qu. 68. art. 2.

D V B.

DUBIUM II.

Quando hoc praecipuum obligat?

3 Non ligat statim a commisso facinore, saltem sub mortali.

Respondeo & Dico Primò: Hoc praecipuum non obligat statim commisso facinore; sub nouo peccato mortifero: Est communis sententia Doctorum. Probatur; Quia hoc praecipuum est affirmatiuum, quod non ad semper, sed tantum pro certis temporibus obligat.

Dixi, Sub nouo peccato mortifero: Primò: Quia peccator tenetur sub pena permansionis in peccato commisso; quae permansio est continuatio peccati habitualis, non autem circumstantia prioris peccati actualis; neq; addit nouam culpam mortiferam. Secundò: Quia videtur obligari, saltem sub peccato veniali, vt primà opportunitate contritionem concipiat, seque à statu peccati eximat. Probatur; quia esse in statu peccati, & inimicitia Dei, est magnum quoddam animae malum, Deoque valde displicens: ergo velle in hoc statu permanere, cum facile possis exire, est peccatum, otiansi id tantum interpretatiuè velis; sicut vult is, qui aliquid voluntariè negligit & omittit.

Confirmatur Primò: Ecclesiastici 5. v. 8. Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subito enim ueniet ira illius, & in tempore vindictae disperdet te: vbi nò tantum aliquod consilium, sed etiam quoddam praecipuum videtur insinuari. Et cap. 21. v. 2. Quasi à facie colubri fuge peccatum: si accesseris ad illa, suscipient te: dentes leonis, dentes illius, interficientes animas hominum.

Confirmatur Secundò: Quia is, qui Principem grauius offendit, & facile potest ei reconciliari, valde reprehensibilis est, si primà opportunitate non conetur redire in gratiam, & videtur quodammodo partem facere illius amicitiam. Dices: Ex his videtur sequi, id esse peccatum mortiferum: Nam esse in statu peccati, est valde ingens malum: ergo illud in se permittere, non est solum veniale, sed etiam mortiferum. Respondeo: Est valde ingens malum, quatenus supponit & quodammodo includit actum peccati: non autem est tantum malum per se nudè consideratum, scilicet vt indignitas habitualis. Vnde voluntaria permansio in illo, praesertim non ad longum tempus, non censetur grauis iniuria; sed negligentia quaedam animi nò satis estimantis mala spiritualia.

4 Sed contra. Obijcitur Primò: Qui tenetur sub peccato mortifero primà opportunitate proximum corripere: ergo & seipsum, concipiendo contritionem.

Respondeo; Non tenetur sub mortali peccato corripere proximum, vt exeat de statu peccati, sicut nec seipsum; sed tantum sub veniali; nisi sit probabile periculum, quod alioquin in illo peccato morietur. Secus est, quando agitur de peccatis futuris euitandis, tunc enim tenemur proximum corripere primà opportunitate, quatenus necesse est, vt illud peccatum euitet: similiter & nos ipsos. Aliter respondet Melchior Canus relectio- ne de Pœnitent. part. 4. sed non satisfacit.

2. Obiectio Obijcitur Secundò: Qui manet in statu peccati, exponit se periculo rursus peccandi, quia vnū peccatum trahit aliud, sicut anfa ansam; ergo ratione huius periculi peccat mortiferè, qui non concipit contritionem.

Respondeo: Illud periculum non est propin-

quum, sed remotum; vnde non obligat sub peccato mortifero ad sui vitationem. Quando autem incipit esse propinquum, tunc potest recedere à peccato, & petere auxilium: Nam auxilium orationis semper suppetit homini fideli.

Obijcitur Tertio: Qui hominem afficit iniurià in fama vel in fortunis, tenetur primo quoque tempore, dum commode poterit, restituere sub peccato mortifero: Ergo similiter, qui Deum affecit iniurià per peccatum, tenetur ei honorem restituere.

Respondeo Primò: Is qui aliquid furto abstulit, nò tenetur semper sub nouo peccato mortifero primà opportunitate restituere, sed solum sub pena continuationis prioris peccati. Postquàm enim res surrepta est, vel fama laesa, etsi per medium annum non restituas, non accedit aliqua malitia mortifera ex illà dilatione, nisi inde aliquod extrinsecum incommodum ipsi, cui restitutio est facienda, eueniret. Respondeo Secundò: Esse disparem rationem restitutionis, & contritionis: qui enim non restituit, censetur quodammodo continè laedere, & continuè priorem actum: Nam qui laesus est, assidue sentit incommodum. Vtrum peccator non censetur continuè peccatum, vel assidue Deum irritare, dum non conteritur; quia Deus non percipit reipsa incommodum ex peccato; neque ex eo quod homo non conteritur.

Dico Secundò; Praecipuum contritionis non etiam obligat per se diebus festis sub nouo peccato mortifero. Est communis D.D. Vide Medicinam cod. de Pœnitent. Tract. 1. q. 6. qui contrariam sententiam tribuit Scoto, Angelo, Gabrieli, & Antonino, quàmuis Scotus aliud videatur velle: vide illum in 3. d. 27. sub finem.

Probatur Primò: Quia nullum est ius diuinum vel humanum, quo ad hoc obligemur. Ius enim diuinum, quod aliquam speciem huius praecipui habeat, non est aliud, quàm illud Leuit. 16. v. 31. Sabbatum requietionis est, affligetis animas vestras: Similia habes cap. 32. Sed hic nomine afflictionis anima non intelligitur contritio, sed ieiunium, quod praecipue in festo expiationis seruabatur. Sed & hæc lex iam est abolita, quia ceremonialis. Ecclesia verò etiam non praecipit contritionem, quia non praecipit actus internos, saltem directè, sed vt summum quatenus necessarij sunt ad obeundos actus externos sine peccato. Possumus autè colere diem festum sine actu interno contritionis.

Probatur Secundò: Quia praepcepta non dantur de fine, sed de medijs ad finem: ergo licet finis diei sit, conuersio ad Deum, tamen non praecipitur in praepcepto cultus diuini. Notandum tamen est, maximè esse rationi consentaneum; vt peccatores se tunc ad pœnitentiam excitent: tum, quia hic quoque est finis obseruationis diei festi; tum, quia alioqui sine fructu Deum colent.

Dico Tertio: Non obligat etiam hoc praepceptum sub nouo peccato mortifero, quotiescumque peccata praeterita praepceptè occurrunt memoria. Est communior sententia Doctorum, praesertim recentiorum; Caietani, Soti, Cani, Ioan. Medinae, Adriani. Contrarium sensere multi veteres; vt Alexander Alesius, Richardus, Paludanus, Gabriel, &c. Vbi Notandum est: Peccatum occurrere speculatiue, dum cogitas de eo, vt conditionem eius intelligas: Praepceptè autem, cum occurrit homini cum aliquo primo motu appetitus in ipsum;

Quali peccato se exponat, qui manet in statu peccati.

Obiectio

An res iniuste ablata, statim restituenda sit.

5 Praepceptum contritionis nò obligat diebus festis sub nouo mortali.

6 Nec obligat quoties occurrit peccatorum memoria.

in ipsum; seu cum quadam suggestione, quae veluti insinuat interius, *Fac hoc.*

Probatur propositio: Si homo tunc teneretur, Vel id esset ratione ipsius particularis praeccepti contritionis; nempe quia censeretur impoenitens, nisi tunc peniteret: & hoc non: quia in ceteris praecceptis hoc non cernitur: non enim tenemur, quoties nobis occurrit aliqua res credenda, statim elicere actum fidei; neque censemur infideles; si id non faciamus. Ratio est, Quia obligatio praeccepti nascitur ex natura rei; non autem ex apprehensione nostra, aut motu aliquo ad id, quod praeccepto est contrarium. Vel id esset ratione praeccepti dilectionis; quia videlicet aliqui censeretur Deum contemnere: & hoc non: quia peccator non tenetur, quoties illi occurrit cogitatio aliqua de Deo diligendo, eiusque beneficijs, excitare actum dilectionis. Vel denique, id esset ratione periculi consentiendi; quod, nisi conteratur, evidens sit periculum, ne à peccato rursus vincatur: & hoc non: quia non semper est tale periculum: & in tali euentu possum mentem ad alia distrahere, & sic eam cogitationem excutere. Si tamen quis apprehendat se esse in evidenti periculo consensus, nisi se ad dolorem peccatorum excitet, tunc ratione conscientiae tenebitur.

Dico Quartò: Praecceptum Contritionis aliquando per se obligat peccatorem sub nouo peccato mortali, aliquando ratione alterius operis.

Ratione sui obligat, Primò: In periculo mortis: quia nisi tunc contritionem concipiat, constituit se in presentissimo periculo perpetuae inimicitiae cum Deo, & aeternae damnationis sui ipsius: vnde peccat nouo modo contra dilectionem Dei & sui. Secundò: valde probabile est, hoc praecceptum etiam obligare ratione sui sub nouo peccato mortifero, ne contritio nimis diu differatur, v. g. ad quatuor vel quinque annos. Ratio est, Quia aliqui videbitur peccator nouo modo contemnere diuinam amicitiam, si tamdiu voluntarie maneat in eius inimicitia, sicut alibi dictum est de praeccepto charitatis: hoc tamen tempus non potest à nobis praecise determinari, sicut nec tempus Eucharistiae percipiendae, quatenus iure diuino praecceptum. Dixi, esse valde probabile, quia non est certum: nam non est improbabile, praecceptum contritionis non obligare per se sub mortali, nisi in periculo mortis, sed aliàs tantum sub veniali.

Secundo modo obligat hoc praecceptum ratione alterius: Primò, Quando peccator debet aliquod Sacramentum percipere, vel administrare, & deest copia Confessoris; tunc enim, ne indignè Sacramentum tractet, tenetur concipere contritionem. Secundò: Quando tota aliqua Respubl. versatur in grauissimo periculo salutis, sicuti apud Ninuitas. Ratio est, Quia si in priuato periculo teneor, multò magis in communi. Ita Hadrianus quaest. 3. de Contritione, & Petrus Soto lectione 3. Sed videtur hic casus vix posse incidere, nisi quis se quotque in mortis periculo videat constitutum; tunc enim ratione sui, non communitatis tenetur: vel certe, nisi quis existimet suam causam malum diuinitus inferri Reipublica; vt quando Achan accepit de anathemate, Iosue 7. & quando Israël punitus est ob numerationem populi factam per Dauid, 2. Regum 24. Tertiò: Quando aggrediendum est

magnum opus quoddam spirituale, in quo magna Dei auxilium est necessarium: vt si profitenda fides coram Tyranno, si predicandum Euangelium inter infideles, praesertim cum vita periculo: peccator enim talia aggrediens sine debita preparatione, videtur tentare Deum. Quartò: Quando quis in magno periculo peccati ratione alienus tentationis constitutus est, quod non putat se superaturum, nisi ferid ad Deum recurrat.

Notandum: Quando praecceptum contritionis obligat ratione alterius, v. g. ratione Sacramenti percipiendi, omissionem eius non esse distinctum peccatum ab indigna perceptione Sacramenti; quidquid dixerit Melchior Canus. Ratio est, Quia contritio tunc non praecipitur propter se, sed solum vt necessaria dispositio ad aliud, & quasi sub conditione, nempe, Si velis Sacramentum percipere, contere. Vnde non peccatur praecise omissione contritionis, sed indigna Sacramenti perceptione. Idem dicendum, quando peccatori videtur necessaria contritio ad vitandum aliud peccatum, & tamè eam omittit. Tunc enim omisso illa solum censetur peccatum, quatenus est consensus interpretatiuus in peccatum, ad quod tentatio illum vrget, v. g. in fornicationem: vnde solum habet malitiam fornicationis.

DVBIVM III.

Verum peccator teneatur in Paschate conteri, sicut tenetur confiteri?

Dominicus Soto dist. 17. quaest. 2. art. 6. respondet affirmatiue: adeò, vt quamuis peccator in Paschate careat Confessore, nihilominus teneatur tunc contritionem concipere sub nouo peccato mortifero. Ratio ipsius est, Quia penitentia Christiana continet contritionem & confessionem: atqui tempus Christianae penitentiae ab Ecclesia determinatum, est tempus Paschae: ergo si tunc peccator non possit eam penitentiam praestare quoad confessionem, saltem tenebitur quoad alteram partem, scilicet contritionem. Sed contrarium est tenendum cum Caietano, verbo Contritio, in Summa.

Dico igitur Primò: Si confiteatur peccator, non tenetur, nisi ad attritionem Sacramento necessariam. Ratio est, Quia cum praecceptum contritionis & confessionis sint duo praeccepta, Ecclesia solum in Paschate praecipit confessionem; & consequenter solum id, quod ad hanc ritè faciendam est necessarium, quod est attritio.

Dico Secundò: Si non possit tunc confiteri, aut etiam nolit, non tenetur vi praeccepti Ecclesiae ad contritionem. Ratio est, Quia cum contritio sit actus internus, non potest Ecclesia ad eam obligare, nisi quatenus necessaria est ad confessionem: ergo quando non potest confiteri, aut etiam non vult; non tenetur conteri ex vi praeccepti Ecclesiae: sicut qui non potest recitare Horas, non tenetur adhibere aliam internam deuotionem, quam ad lectionem Horarum adhibere debuisset.

Dixi, Ex vi praeccepti Ecclesiae; quia si talis peccator velit percipere Eucharistiam, vel aliud Sacramentum, tenetur iure diuino concipere contritionem; vt supra dictum est.

Ttt QVAE-

7
Obligat
aliquando
per se.

8
Aliquando,
ratione al-
terius.

9
An omisso
contritionis
tunc sit di-
stinctum
peccatum.

10

11
Responsio
est negans
contra
Dom. Soto.

12